

**ŠTA JE DOBRO
ZNATI AKO SAM**

SVJEDOK / OŠTEĆENI?

ŠTA JE SVJEDOČENJE:

Svjedočenje predstavlja građansku dužnost, koja podrazumijeva obavezu svjedoka da se odazove na poziv, kako bi svojim iskazom dao obavijesti o krivičnom djelu, počinitelju i drugim važnim okolnostima.

KO MOŽE BITI SVJEDOK:

Ako ste prijavili krivično djelo, ili ako postoji mogućnost da možete dati informacije o krivičnom djelu, možete da budete saslušani kao svjedok od strane policije, tužilaštva i suda.

KO JE OŠTEĆENI:

Oštećeni je osoba koja je pretrpjela štetu izvršenjem krivičnog djela.

MORAM LI SVJEDOČITI UKOLIKO PRIMIM POZIV:

Kada dobijete poziv, obavezni ste da se pojavite pred tužiocem/sudom, kao što je navedeno u pozivu.

Ukoliko primite poziv, a svoj izostanak ne opravdate, ili odbijete svjedočenje, sud vam može izreći kaznu predviđenu zakonom.

Svjedok je obavezan da se odazove pozivu da svjedoči

Svjedok ima pravo da ne odgovara na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio krivičnom gonjenju, odnosno svjedok je obavezan da se odazove pozivu da svjedoči, ali može samo odbiti davanje odgovora na određena pitanja.

Osobe koje mogu odbiti svjedočenje:

- bračni odnosno vanbračni drug osumnjičenog, odnosno optuženog,
 - roditelj ili dijete,
 - usvojitelj ili usvojenik osumnjičenog, odnosno optuženog,
- o čemu će prije saslušanja biti upozoreni od strane osobe koja provodi radnju saslušanja svjedoka.

ŠTA UKOLIKO NISAM U MOGUĆNOSTI DA SE ODAZOVEM POZIVU ZA SVJEDOČENJE:

Ukoliko zbog opravdanih razloga niste u mogućnosti da se odazovete pozivu za svjedočenje (teže zdravstveno stanje, smrtni slučaj u porodici i sl.), obavijestite tužioca, sud ili odjel za podršku svjedocima, u zavisnosti od toga ko vas je pozvao, i navedite razloge svog nepojavljivanja. Recite tužiocu ili sudu ako imate bilo kakve posebne potrebe usljed invalidnosti ili bolesti, tako da se može razmotriti mogućnost vašeg ispitivanja u vašem domu, bolnici ili na nekom drugom odgovarajućem mjestu. Ukoliko ste zaposleni, vaš poslodavac vam mora dati slobodno vrijeme da biste bili saslušani kao svjedok.

Imate pravo podnijeti zahtjev za nadoknadu troškova prijevoza i izgubljene dnevnice, o čijoj eventualnoj isplati odlučuje tužilac ili sud. Odjel za podršku svjedocima pri nadležnom tužilaštvu ili sudu vam takođe može dati informacije o proceduri podnošenja zahtjeva i načinu isplate troškova.

SVJEDOK SE:

- upoznaje sa razlozima pozivanja,
- poučava o svojim pravima i i obavezama
- poziva se da iznese sve što mu je o konkretnom predmetu poznato
- poziva se da iznese otkud mu je poznato ono o čemu svjedoči

- Oštećeni i svjedoci imaju pravo na human i zakonit tretman
- Oštećeni i svjedoci ostvaruju pravo da učestvuju u krivičnim postupcima i daju iskaz
- Oštećeni i svjedoci ostvaruju svoje pravo na pristup informacijama iz nadležnosti tužilaštva na jeziku koji razumiju
- Oštećeni i svjedoci imaju pristup prostorijama tužilaštva bez obzira na vrstu invaliditeta
- Oštećeni ostvaruju pravo pritužbe na negativne tužilačke odluke
- Oštećeni ostvaruju pravo na naknadu štete kroz postavljanje imovinsko-pravnog zahtjeva
- Oštećeni i svjedoci ostvaruju pravo na nadoknadu troškova učešća u radnjama iz nadležnosti tužilaštva
- Oštećeni i svjedoci imaju mogućnost pritužbe na postupanje tužioca i tužilačkog osoblja i pravo na rješavanje te pritužbe

MOGU LI BITI ZAŠTIĆEN?

Imate pravo da tražite mjere zaštite od tužioca ako želite zaštitu identiteta prije nego optužnica stigne na sud kao i sve druge mjere na osnovu nalaza i dokaza o vašem stanju i potrebama. Prijedlog tužioca za mjerama zaštite odobrava sud.

Uz mjere zaštite imate obezbijedenu i informativnu, praktičnu i emotivnu podršku od strane psihologa i/ili socijalnog radnika odjela za podršku svjedocima i u tužilaštvu i na sudu.

- “Ugroženi svjedok je onaj svjedok koji je ozbiljno fizički ili psihički traumatizovan okolnostima pod kojima je izvršeno krivično djelo ili koji pati od ozbiljnih psihičkih poremećaja koji ga čine izuzetno osjetljivim, odnosno dijete i maloljetnik”.

- “Svjedok pod prijetnjom je onaj svjedok čija je lična sigurnost ili sigurnost njegove porodice dovedena u opasnost zbog njegovog učešća u postupku kao rezultat prijetnji, zastrašivanja ili sličnih radnji koje su vezane za njegovo svjedočenje”.

VAŽNO JE ZNATI PRIJE SVJEDOCENJA:

U većini tužilaštava u BiH, ali i u nekim sudovima, postoje Odjeli za podršku svjedocima, koji mogu:

- Pružiti stručnu psihosocijalnu pomoć i podršku
- Pružiti informacije o vašim pravima i obavezama
- Pružiti logističku pomoć vezano za vaš dolazak
- Obezbijediti siguran prostor u tužilaštvu/sudu
- Dati informacije o fazi u kojoj se vaš predmet nalazi uz konsultaciju sa tužiocem, ali i odgovoriti na neka osnovna pitanja
- Pružiti kontakte svih relevantnih institucija i organizacija za dalju pomoć i podršku

Možete osjećati nervozu ili zbunjenost i to je normalno. Ako ne razumijete pitanje, ne ustručavajte se da to kažete - tražite pojašnjenje. Ako ste pod stresom, umorni, ili iz nekih drugih opravdanih razloga, možete da tražite pauzu tokom ispitivanja.

Pravo svjedoka da bude saslušan uz pomoć tumača je predviđeno u slučajevima kada je svjedok gluhi ili nijem, ili ne razumije jedan od službenih jezika u BiH, a što će se obezbijediti odgovarajućim prevodjenjem

pomoću tumača, što je obaveza obezbjeđenja od strane organa koji vodi postupak.

Oštećenog krivičnim djelom, u slučajevima seksualnih delikata, nije dopušteno ispitivati o njegovom ranijem spolnom životu prije počinjenog krivičnog djela koje je predmet postupka.

PRAKTIČNE UPUTE ZA OŠTEĆENE / SVJEDOKE U TOKU SVJEDOČENJA:

1. Ispričajte svojim riječima šta se dogodilo.
2. Polagat ćete zakletvu pred sudom, s toga budite iskreni. Osobe koje ne polažu zakletvu su: osobe koje nisu punoljetne u trenutku saslušanja, za koje je dokazano ili za koje postoji osnovana sumnja da su učinile ili učestvovala u krivičnom djelu zbog koga se saslušavaju ili koje zbog duševnog stanja ne mogu da shvate značaj zakletve. Bićete i upozoreni da davanje lažnog iskaza predstavlja krivično djelo.

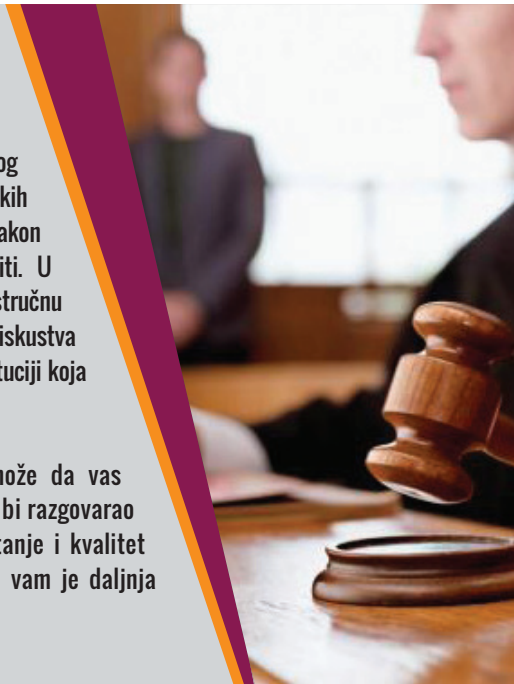
3. Slušajte pažljivo pitanja koja vam se postavljaju. Ukoliko pak ne razumijete pitanje, možete tražiti da vam se objasni ili ponovi.
4. Razmislite prije odgovora. Dajte odgovor najbolje što znate. Ako ne znate odgovor ili se ne sjećate, recite to.
5. Govorite jasno i glasno dovoljno da vas svi čuju.
6. Odgovorite samo na ono pitanje koje vam se postavlja.
7. Sačekajte ako vas sudija prekine ili ako advokat ima neki prigovor. Sačekajte dok vam sudija ne kaže da možete nastaviti.
8. Nikada ne ulazite u raspravu ili svađu sa prisutnima u sudnici. Ostanite mirni koliko možete tokom ispitivanja.

8

NAKON SVJEDOČENJA:

Ukoliko osjećate uznemirenost zbog ponovnog proživljavanja traumatskih iskustava i nekoliko dana nakon svjedočenja, nemojte to zanemariti. U ovoj fazi obavezno morate zatražiti stručnu pomoć i podijeliti svoja traumatska iskustva sa nekom stručnom osobom u instituciji koja vam je najbliža.

Odjel za podršku svjedocima može da vas kontaktira nakon svjedočenja da bi razgovarao o uticaju svjedočenja na vaše stanje i kvalitet života te kako bi procjenio da li vam je daljnja podrška neophodna.

Širom BiH postoje i mreže za podršku svjedocima koje čine različite institucije (centri za mentalno zdravlje, centri za socijalni rad, nevladine organizacije...) i čije resurse možete iskoristiti ukoliko vam je potrebna zdravstvena, psihološka, psihoterapijska, socijalna ili pravna podrška i pomoć nakon svjedočenja.

PODNOŠENJE IMOVINSKOPRAVNOG ZAHTJEVA

Ukoliko vam je izvršenjem krivičnog djela prčinjena šteta, možete tražiti naknadu te štete tako da podnesete prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnoga zahtjeva. Imovinskopravni zahtjev može biti usmjeren ka naknadi materijalne ili nematerijalne štete nastale kao posljedica izvršenja krivičnog djela.

Oštećene osobe mogu podnijeti prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva tužiocu ili sudu na kojemu se vodi krivični postupak protiv osumnjičenoga/optuženoga.

Oštećeni prilikom saslušavanja u svojstvu svjedoka moraju biti upitani da li žele da ostvaruju imovinskopravni zahtjev. Ovo se primjenjuje na izjave koje se daju tokom istraga, kao i na svjedočenje tokom suđenja.

Kao oštećeni, prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnoga zahtjeva možete podnijeti najkasnije do završetka glavnoga pretresa, odnosno pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije.

AKO JE VAŠE DIJETE SVJEDOK IMA PRAVO:

- **da se prema njemu ponaša na dostojanstven način**
 - da je postupak usklađen sa individualnim i razvojnim sposobnostima djeteta
 - da se prema njemu postupa sa saosjećanjem
 - da se poštuju njegove potrebe, osjećanja, vjerovanja i individualnost
- **na zaštitu od diskriminacije**
- **na informacije u krivičnom postupku**
- **da bude saslušano i da izražava mišljenje**
- **na privatnost**
 - zabranjeno je objavljivanje informacija u kojima se otkriva identitet djeteta i drugi lični podaci
- **na zaštitu od patnje**
 - na stručnu pomoć psihologa, pedagoga, socijalnog radnika, defektologa i dr. stručnih lica u svim fazama postupka (policija, tužilaštvo i sud).
 - biti saslušano iz druge prostorije uz pomoć tehničkih uređaja za prijenos slike i zvuka

- ne susretati se s osumnjičenim/optuženim ni u jednoj fazi postupka
- biti saslušano uz pomoć stručnog lica
- roditelj može biti prisutan tokom saslušanja djeteta, osim kada je to suprotno interesima postupka ili interesima zaštite djeteta
- sudski postupci u kojima se pojavljuju djeca su zatvoreni za javnost
- krivični postupak za teška krivična djela u kojima se kao oštećeni pojavljuju djeca je hitan.

Projekat implementira:

UG "Vive Žene" Tuzla
Alekse Šantića bb. 75 000 Tuzla
Tel:+387 35 224-310
www.vivezene.ba

Ova publikacija objavljena je u okviru projekta: "Jačanje kapaciteta tužilaštava za profesionalno postupanje i osjetljivost za individualne potrebe oštećenih/svjedoka", kojeg podržava Vlada Švicarske i Norveške, a provodi UG "Vive Žene" u BiH. Sadržaj ove publikacije, kao i nalazi prikazani u njoj, ne odražavaju nužno stavove Vlada Švicarske i Norveške.

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Švicarska agencija za razvoj i saradnju SDC

